פאה פרק א' משנה ד'

הפקר

א] הפקר פטור מפאה ואפי' זכה בה [דאם לא זכה בה פשוט שפטור דאין את מי לחייב עי' חזו"א מעשרות סי' ב' סק"ב] המקור לפטור זה עי' רמב"ם בפיה"מ והרע"ב שזה נלמד מקרא לעני ולגר תעזוב אותם פרט להפקר שכבר נעזבב הר"ש כ' שזה נלמק מקרא ובקורכם וסתם קציר אינו הפקר וכ"ה ברמב"ם רפ"ב ממתנו"ע, עוד כ' הר"ש שזה נלמק מקרא ד'שדך' וכ"ה ברש"י ב"ק.

ב] הק' הראשונים מהא דאמרו בב"ק המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה 'ובפאה' - ופטור מן המעשר, הרי שהפקר חייב בפאה ועי' רש"י שם ורש"י וחולין קלד: ורמב"ם סופ"ה שמבואר מד' שיש חילוק שאם בא 'אחר' וזכה פטור והינו מתני' אבל התם אירי שבעה"ב זכה ולכן חייב [אבל בתרו"מ גם אם זכה בעה"ב חייב כמבואר שם שבפאה כתיב תעזוב יתירא], אבל עי' ר"ש להלן מ"ו שמשמע שגם אם זכה אחר חייב וצ"ב.

הראב"ד בתו"כ תי' שאין הדבר תלוי אם הפקיר או לא רק מין כזה שאינו חשוב והדרך להפקירו פטור מפאה והינו מתני' והתם אירי במין שאין הדרך להפקיר שבזה גם אם הפקירו חייב בפאהכ [ומ"מ גם אם אין הדרך להפקיר אם הפקירו פטור כמבואר שם] וע"ע להלן מ"ה.

ג] כ' המשנה ראשונה שהפקר שפטור מן הפאה ה"מ בהפקיר קודם שנתחייב בפאה אבל אם התחיל לקצור את השדה אפי' שיבולת אחת כבר נתחייב כל השדה בפאה ואף אם הפקירו מי שיזכה בו יצטרך ליתן פאה [דומיא דהקדש עי' להלן סופ"ב].

לקיטתו כאחד

ד] לקיטתו כאחד פטור לאפוקי תאנה שאין לקיטתו כאחד שהרי אחד גדל היום השני גדול מחר וכו' [עי' ב"ב כח:] עי' ר"ש ורמ במקור דין זה.

הבאנו נדון גדול בדבר שאין ליקטתו כאחד דהינו שגדל בזאח"ז וגם הדרך ללקט בזה אח"ז אבל יכול להשאירו על האילן וללקטו כאחת אבל זה נחשב לקיטתן כאחד די"ל שרק תאנה שא"א להשאירו ע"ג האילן עד שכולם יהיו מוכנים משום שיתעפש אבל דבר שיכול להשאירו על האילן ואז ללקטן כאחד אף שאין הדרך בכך חייב, ע'י ספר תורת הארץ שהביא בזה פלוגתא, עי' רש"י מנחות פו. שזית גדל בג' שלבים ולוקטים כל אחד בזמנו ותמהו שם התוס' דא"כ מדוע זית חייב בפאה [עי' משנה ה'] הא אין לקיטתן כאחד ולכן חלקו וכ' שזה גדל ביחד ונלקט ביחד, ובדעת רש"י כ' היעבץ שם שאף שהדר ללקטן בזאח"ז אבל אפשר להשאירו על האילן וללקטם כאחד, וכעי"ז בגר"א בירושלמי פ"ג מ"א בהא דשבת וחרדל חיב בפאה והא גדלים בזאח"ז ותי' הגר"א שמ"מ יש אפשרות ללקטן יחד ולא דמי רתאנה ששם יתקלקל אם ישאירם על האילן, אבל תוס' ס"ל שגם זה נחשב ל'אין לקיטתן כאחד, וכ"ה בתוס' קידושין ג. שאתרוג לא חשוב לקיטתן כאחד אף שיכול להשאירם על האילן [שהרי אתרוג דר משנה לשנה], ועי' חזו"א שביעית סי' ז' בסופו שחלק ע"ז וכ' שזה מוחסכם שאם אין הדרך ללקטו כאחד אף שיכול ללקטן באחד לא חשוב לקיטתן כאחד.

מכניסו לקיום

ה] מכניסו לקיום דברנו שאם מצד עצמו אינו מתקיים רק שאפשר ליישבו חשוב מכניסו לקיום, והינו טעמא דתמרים וענסבים ורימונים [דברנו שאולי ענבים חשוב מכניסו לקיום משום שאפשר לעשות ממנו יין ויש לדון רק ביין לא ברימונים דהוי זיעה], עוד הבאנו ספקו של התו"ז אם תלוי במין או בפועל אם עומד להתקיים או לא, ע"ע פסחים נו.: אם מכניסו לקיום ע"י דבר אחר עי' רש"י שם והראשונים האחרים פי' דהינו שעומד להיכבש] אם חשוב דבר המתקיים.

ו] הטעם שדבר שאינו מתקיים ואין גידולו מן הארץ פטור נתמעט מקרא בתו"כ - ועי' משנה הבאה שיובא מח' ראשונים אם כל גידולי הארץ חייבים בפאה או רק דגן תירוש ויצהר ולהשיטות שכל גידולי הארץ חייבים מה"ת הא דהנך דברים פטורים הינו מגזה"כ, ולהשיטות שפטור מה"ת וחיובו רק מדרבנן [וקרא אסמכתא] הא דלא חייבו מדרבנן בהנך דברים עי' ר"ש משום הפסד כהנים [דברנו שלכאו' לר"ש מדאורי' לא מצינו כזה פטור של לקיטתן כאחד].